JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
SIEGBERT ALBER
18 päivänä tammikuuta 2000 *

A Johdanto

1. Tässä ennakkoratkaisumenettelyssä tarkastellaan ennen muuta sitä, voidaanko työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annettua direktiiviä 77/187/ETY soveltaa myös julkisten laitosten yksityistämiseen. Tässä suhteessa erityisen ongelmallista on direktiivin 1 ja 3 artiklan tulkinta. Direktiivin 1 artiklassa on näet kyse sopimukseen perustuvasta yrityksen luovutuksesta, kun taas nyt esillä olevassa asiassa yrityksen luovutus perustui lakiin; 3 artikla koskee työntekijöitä, kun taas luovutushetkellä pääasian kantajat vuonna 1993 olivat ilmeisesti julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa.

B Asiaa koskevat oikeussäännöt

I *Yhteisön oikeus*

Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annettu neuvoston direktiivi 77/187/ETY [1]

2. Direktiivin asian kannalta merkityksselliset kohdat kuuluvat seuraavasti:

"I jakso

Soveltamisala ja määritelmät

1 artikla

(1) Tätä direktiiviä sovelletaan yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luo-

* Alkuperäinen kieli: saksa.

1 — EYVL L 61, s. 26.

vuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta.

II jakso

Työntekijöiden oikeuksien turvaaminen

— —

3 artikla

2 artikla

(1) Ne luovuttajan oikeudet ja velvollisuudet, jotka johtuvat 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsopimuksesta tai työsuhteesta, siirtyvät tällaisen luovutuksen vuoksi luovutuksensaajalle.

Tässä direktiivissä:

— —

a) 'luovuttajalla' tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun luovutuksen vuoksi lakkaa olemasta työnantaja yrityksessä, liikkeessä tai liiketoiminnan osassa;

(2) Edellä 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun luovutuksen jälkeen luovutuksensaajan on noudatettava kollektiivisen sopimuksen määräyksiä ja ehtoja kollektiivisen sopimuksen mukaan luovuttajaan sovelletuin edellytyksin, kunnes kollektiivinen sopimus lakkaa olemasta voimassa taikka uusi kollektiivinen sopimus tulee voimaan tai sitä aletaan soveltaa.

— —.

Jäsenvaltiot voivat rajoittaa tällaisten määräysten ja ehtojen noudattamisaikaa

niin, että se on kuitenkin vähintään yksi vuosi.

— —

4 artikla

(1) Yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutus ei sellaisenaan ole peruste, jota luovuttaja tai luovutuksensaaja voi käyttää irtisanomiseen. Tämä säännös ei estä irtisanomisia työvoiman muutoksiin johtavista taloudellisista, teknisistä tai organisatorisista syistä.

— — "

II *Kansallinen oikeus*

3. Italia on saattanut voimaan direktiivin kansallisessa oikeusjärjestyksessään muuttamalla siviililain 2112 §:ää. Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, siviililain 2112 §:n aineellista soveltamisalaa laajennettiin myöhemmin siten, että siihen kuuluu myös julkisten laitosten toiminnan luovuttaminen yksityisoikeudellisille laitoksille, ellei erityissäännöksissä säädetä muunlaisesta järjestelmästä. Kansallinen tuomioistuin katsoo, että "29.1.1992 säädettyyn lakiin nro 58/92 sisältyy erityis- ja poikkeusjärjestelmä, joka koskee televiestintäpalvelujen tarjontaa koskevan toiminnan luovuttamista ASST:ltä [eli valtion laitokselta] myöhemmin Iriteliksi nimetylle [yksityisoikeudelliselle] yhtiölle ja jolla poiketaan siviililain 2112 §:n mukaisesta liikkeenluovutusta koskevasta yleisestä järjestelmästä", koska "siinä ei — siviililain 2112 §:stä poiketen — säädetä työsuhteen jatkumisesta". Laissa nro 58/92 annetaan ainoastaan työmarkkinaosapuolten tehtäväksi varmistaa työehtosopimusneuvotteluissa, että ASST:n entisten työntekijöiden kokonaispalkka ei alita heidän aiemmin saamaansa palkkaa. Lisäksi ASST:n työntekijöillä on lain nro 58/92 mukaan oikeus palvelusvuosien perusteella maksettavaan korvaukseen.

4. Lain nro 58/92 4 artiklan mukaan Iritel SpA:n (jäljempänä Iritel) oli otettava ASST:n entiset työntekijät palvelukseensa vuoden ajaksi, ja ne työntekijät, jotka eivät vuoden palveluksen jälkeen ilmaisisi haluavansa pysyä julkisyhteisön palveluksessa (jolloin heidän olisi siirryttävä muihin julkishallinnon tehtäviin saman maakunnan alueella), siirtyisivät Iritelin palvelukseen.

C Tosiseikat

5. Pääasian kantajat ovat Renato Collino ja Luisella Chiappero (jäljempänä kantajat). Collino oli Azienda di Stato per i Servizi Telefonicin (jäljempänä ASST) palveluksessa 6.12.1965—31.10.1993 ja Chiappero puolestaan 11.12.1966—31.10.1993. ASST oli valtion laitos, jonka toimialaan kuului yleisten televiestintälaitteiden hallinnointi, käyttöön asettaminen ja hoitaminen. Kun televiestintäpalvelut yksityistettiin ja ASST:n toiminta lopetettiin, posti- ja televiestintäministeri luovutti lain nro 58/92 nojalla 29.12.1992 tekemällään päätöksellä Iritelille eli yksityisoikeudelliselle yhtiölle yksinoikeuden siihen saakka ASST:n harjoittaman toiminnan haltuun ottamiseen ja jatkamiseen. Valtion omistama holdingyhtiö Istituto per la ricostruzione industriale (IRI) oli aikoinaan perustanut lain nro 58/92 nojalla Iritelin, jonka koko osakekanta oli valtion omistuksessa.

6. Kantajat jatkoivat 1.11.1993 lähtien Iritelin palveluksessa samoissa työtehtävissä kuin aiemmin ASST:n palveluksessa sen jälkeen, kun heille oli maksettu ASST:n palvelusvuosiin perustuvat korvaukset. IRI:n toinen tytäryhtiö, Società italiana per le telecommunicazioni p.a. (jäljempänä SIP), fuusioitui 16.5.1994 Iritelin kanssa, ja kantajat siirtyivät SIP:n palvelukseen. SIP otti tämän jälkeen nimekseen Telecom Italia SpA, jonka palveluksessa kantajat olivat, kunnes siirtyivät eläkkeelle 30.11.1996.

7. Vastaaja on todennut, eivätkä kantajat ole sitä kiistäneet, että Italian lain mukaan oli mahdollista menetellä siten, että uudelle työnantajalle, Iritelille, maksettiin yhdenmukaisen laskutavan takaamiseksi 30 päivän kuluessa ne palvelusvuosikorvaukset, jotka olivat kertyneet vanhan työnantajan, ASST:n, palveluksessa.

8. Kuten Pretura circondariale Pinerolon (jäljempänä Pretura) ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, kantajien 16.10.1997 Telecom Italia SpA:ta (jäljempänä vastaaja) vastaan nostamalla kanteella on kaksi kohdetta, jotka kumpikin perustuvat työsuhteen jatkumiseen keskeytyksettä ensin vanhan ja sitten uuden työnantajan palveluksessa. Ensinnäkin kantajat esittävät 1.11.1993 lähtien kertyneisiin palvelusvuosiin perustuvien palkankorotusten uudelleen laskemista ottaen huomioon palvelusvuodet vanhan työnantajan palveluksessa. Toiseksi he anovat mahdollisuutta maksaa julkisoikeudellisen palvelussuhteensa päätyttyä 31.10.1993 saamansa palvelusvuosikorvaukset takaisin saadakseen näin ollen paremmat korvaukset, joiden laskuperusteena käytettäisiin heidän koko palvelusaikaansa aina eläkkeelle siirtymiseen saakka. Kantajien mukaan ASST:n tehtävien siirtämisessä ensin Iritelille ja sitten SIP:lle on kyse yrityksen luovutuksesta, joten kantajien koko

palvelusaikaa alkaen siitä, kun he tulivat ASST:n palvelukseen, aina eläkkeelle jäämiseen asti on pidettävä keskeytymättömänä työsuhteena.

9. Kansallinen tuomioistuin pohtii, onko lailla nro 58/92 säädetty kansallinen järjestelmä yhteensopiva direktiivin säännösten kanssa, ja jos järjestelmä todetaan yhteensopimattomaksi, onko normihierarkiassa korkeammalla tasolla olevia direktiivin säännöksiä sovellettava kansallisten sääntöjen asemesta.

10. Tämän vuoksi Pretura esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"a) Onko direktiivin 77/187/ETY 1 artiklaa sovellettava lailla hyväksyttyyn ja ministeriön päätöksellä täytäntöönpantuun oikeustoimeen, jolla valtionhallintoon välittömästi kuuluva julkisen laitoksen hoitama yritys luovutetaan vastiketta vastaan sellaiselle yksityisoikeudelliselle yhtiölle, joka kuuluu toiselle julkiselle yritykselle, joka omistaa sen osakkeet, jos luovutetun liiketoiminnan harjoittaminen perustuu yksityisoikeudelliselle yhtiölle myönnettyyn hallinnolliseen toimilupaan?

Jos kysymykseen a vastataan myöntävästi:

b 1) Velvoittaako direktiivin 77/187/ETY 3 artiklan 1 kohta luovutuksensaajaa ehdottomasti jatkamaan luovuttajan kanssa olevia työsuhteita siten, että työntekijän palvelusaika katsotaan alkaneeksi siitä ajankohdasta, jona hän tuli luovuttajan palvelukseen ja siten, että työntekijällä on oikeus kertaluonteiseen palvelusvuosien perusteella maksettavaan korvaukseen, joka on laskettu koko sen ajan perusteella, jonka työntekijä on ollut luovuttajan ja luovutuksensaajan palveluksessa?

b 2) Onko direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa joka tapauksessa tulkittava siten, että luovutuksensaajan vastattaviksi siirtyviin työntekijän 'oikeuksiin' kuuluvat myös työntekijän luovuttajan palveluksessa ollessaan saavuttamat, kertyneen palvelusajan kaltaiset edut, jos rahamääräiset oikeudet määräytyvät luovutuksensaajaa velvoittavan työehtosopimuksen mukaan näiden etuuksien perusteella?"

11. Menettelyyn ovat osallistuneet kantajat, vastaaja, Suomen, Itävallan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on ottanut kantaa ainoastaan ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen. Osapuolten esittämiä seikkoja

käsitellään tapauksen oikeudellisen tarkastelun yhteydessä.

D Tapauksen oikeudellinen tarkastelu

I *Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen*

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

12. Vastaajan mielestä kumpaakaan yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyä kysymystä ei voida ottaa tutkittavaksi, koska pääasiassa on asianosaisina yksinomaan yksityisiä oikeussubjekteja. Tästä syystä kansallinen tuomioistuin ei voi missään tapauksessa soveltaa direktiivin säännöksiä asian ratkaisemiseksi.

13. Istunnossa vastaaja on lisäksi esittänyt, että kysymyksillä b1 ja b2 ei sen mielestä ole merkitystä päätöksen kannalta. Palvelusvuosikorvausta koskevassa vaatimuksessaan kantajat pyytävät jotakin kansallisen oikeuden mukaisesti jo myönnettyä: mahdollisuutta maksaa korvaus takaisin Iritelille saadakseen näin koko palvelus- ja työskentelyajan mukaan lasketun korvauksen. Vastaajan mielestä se, miksi kantajat eivät maksaneet korvauksiaan takaisin pääasian käsittelyn aikana, on tosiseikkoja koskeva kysymys eikä oikeudellinen kysymys.

14. Suomen hallitus on tältä osin korostanut sitä, että ennakkoratkaisukysymyksen merkityksestä päätöksen kannalta päättää yksinomaan kansallinen tuomioistuin.

15. Lopuksi komissio viittaa siihen, että on mahdollista olla soveltamatta kansallista oikeutta ja pohtia direktiivin välittömiä oikeusvaikutuksia, mutta toisaalta on mahdollista tulkita kansallista oikeutta direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla. Komissio on kuitenkin sitä mieltä, että ennakkoratkaisupyynnön sanamuodon perusteella voidaan katsoa, että nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kansallinen tuomioistuin sulkee tämän mahdollisuuden pois. Tätä mahdollisuutta on kuitenkin käytetty useissa asioissa, joissa yhteisöjen tuomioistuin on lopulta viitannut mahdollisuuteen tulkita kansallista oikeutta direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla. Yleensä kansallisilla tuomioistuimilla on tapana olla soveltamatta kansallista oikeutta ja sen sijaan soveltaa direktiiviä välittömästi.

16. Komissio katsoo kuitenkin, että myös nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kansallisen tuomioistuimen huomio on syytä kiinnittää mahdollisuuteen soveltaa kansallista oikeutta direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla. Komissio viittaa tässä yhteydessä nimenomaisesti asioissa Carbonari [2] ja Spano [3] annettuihin tuomioihin. Jälkim-

2 — Asia C-131/97, tuomio 25.2.1999 (Kok. 1999, s. I-1103).
3 — Asia C-472/93, tuomio 7.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4321).

mäisen asian kohteina olivat myös direktiivi 77/187/ETY ja sama Italian lakiin sisältyvä säännös eli siviililain 2112 §. Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi tutkimatta jättämistä koskevan väitteen vedoten siihen, että kansallista oikeutta voitiin tulkita direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla.

17. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa katsotaan, että direktiivin 3 artiklan 1 kohta on saatettu siviililain 2112 §:llä asianmukaisesti kansallisen oikeusjärjestyksen osaksi. Ongelmana ei siis ole direktiivin täytäntöönpano, vaan erityisjärjestelmä, joka poikkeaa 2112 §:stä ja sisältyy lakiin nro 58/92. Kansallisen tuomioistuimen on näin ollen tulkittava kahta kansallista järjestelmää ja päätettävä, kumpaa se soveltaa käsiteltävänä olevaan asiaan. Tällöin ongelmana eivät kuitenkaan ole direktiivin 3 artiklan välittömät oikeusvaikutukset, vaan kansallisen oikeuden tulkinta direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla. Yhteisöjen tuomioistuin on aina soveltanut direktiivin kanssa yhteensopivan tulkinnan periaatetta hyvin laaja-alaisesti.

18. Lisäksi komissio katsoo, että asioissa Spano ja Carbonari annetuissa tuomioissa yhteisöjen tuomioistuin valtuutti kansallisen tuomioistuimen epäsuorasti olemaan soveltamatta kahta kansallista järjestelmää, joihin sisältyvät poikkeukset direktiivin yleisestä täytäntöönpanojärjestelmästä eivät olleet asianmukaisia. Kansallista oikeutta ei kuitenkaan jätetty soveltamatta direktiivin mukaisen järjestelmän, vaan muiden, direktiivin kanssa täysin yhteensoveltuvien kansallisten säännösten soveltamiseksi. Tällä ei ole mitään tekemistä direktiivien välittömien oikeusvaikutusten kanssa, joten käsiteltävänä olevaan asiaan ei liity yksityisten välisten välittömien oikeusvaikutusten ongelmaa.

Arviointi

19. Kysymysten b1 ja b2 merkityksettömyyttä koskevan vastaajan väitteen osalta voidaan viitata yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan ensisijaisesti kansallisen tuomioistuimen tehtäviin kuuluu arvioida, onko ennakkoratkaisupyynnön esittäminen tarpeen,[4] sillä kansallisen tuomioistuin, jolla on välitön tieto asian tosiseikoista sekä osapuolten esittämistä perusteista, voi yhteisöjen tuomioistuinta paremmin arvioida ennakkoratkaisupyynnön tarpeellisuutta.[5] Yhteisöjen tuomioistuin ainoastaan varmistaa, että kansallinen tuomioistuin ei käytä väärin sille yhteisön oikeudessa annettua harkintavaltaa. Tämän vuoksi tutkittavaksi ei oteta sellaisia yhteisön oikeuden tulkintaa tai yhteisön oikeussäännön pätevyyttä koskevia kysymyksiä, joilla ei ilmeisesti ole mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen ja jotka näin ollen eivät ole objektiivisesti arvioiden tarpeellisia pääasian ratkaisemiseksi.[6] Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ei kuitenkaan ole kyse harkintavallan väärinkäytöstä. Ennakkoratkaisukysymysten ja pääasian välinen

4 — Oikeuskäytäntö on ollut vakiintunutta asiassa 26/62, Van Gend ja Loos, 5.2.1963 annetusta tuomiosta lähtien (Kok. 1963, s. 1 ja s. 23 sekä seuraavat sivut; Kok. Ep. I, s. 161).

5 — Asia 83/78, Pigs Marketing Board, tuomio 29.11.1978 (Kok. 1978, s. 2347, 25 kohta; Kok. Ep. IV, s. 265).

6 — Asia 126/80, Salonia, tuomio 16.6.1981 (Kok. 1981, s. 1563, 6 kohta; Kok. Ep. VI, s. 133); asia C-18/93, Corsica Ferries Italia, tuomio 17.5.1994 (Kok. 1994, s. I-1783, 14 kohta; Kok. Ep. XV, s. 147; ks. myös siinä mainitut oikeustapaukset); asia C-286/88, Falciola, päätös 26.1.1990 (Kok. 1990, s. I-191, 8 kohta) ja asiassa C-472/93 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 3, 15 kohta).

yhteys käy sen sijaan ilmi ennakkoratkaisupyynnöstä. Direktiivin tulkinnasta nimittäin riippuu, onko kansallisen tuomioistuimen sovellettava lain nro 58/92 kaltaista kansallista järjestelmää ja kuinka sitä on sovellettava.

20. Sen sijaan tarkasteltaessa, voidaanko direktiiviä ylipäänsä soveltaa käsiteltävänä olevaan asiaan, koska kyseessä on yksityisten välinen asia, voidaan todeta, että ongelma ei koske tutkittavaksi ottamista. Pikemminkin on kyse direktiivien oikeusvaikutuksista, tässä tapauksessa erityisesti ongelmista, joita direktiivien vaillinainen täytäntöönpano aiheuttaa kansallisessa oikeudessa.

21. Koska pääasiassa on asianosaisina kaksi yksityistä oikeussubjektia, vastaaja ilmeisesti katsoo, että direktiivin välitön soveltaminen käsiteltävänä olevaan asiaan johtaisi niin sanottuun horisontaaliseen välittömään oikeusvaikutukseen, jonka yhteisöjen tuomioistuin on oikeuskäytännössään hylännyt [7] ja joka on tämän vuoksi kiellettävä.

22. Ennen kuin tarkastellaan direktiivien vaikutuksiin liittyviä ongelmia yksityisten välillä, on selvitettävä, onko vastaaja, joka on yksityisoikeudellinen oikeushenkilö, myös aineelliselta kannalta yksityishenkilö. Direktiivien välittömiä oikeusvaikutuksia koskeva yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö nimittäin perustuu laajaan valtion käsitteeseen. Sen lisäksi, että valtioon katsotaan kuuluviksi valtion viranomaiset, [8] valtioelimet [9] ja alueelliset ja paikalliset viranomaiset, [10] siihen katsotaan kuuluvaksi myös valtionyritykset. [11] Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että mahdollisuus vedota direktiiviin valtiota vastaan on olemassa riippumatta siitä, "toimiiko valtio työnantajana vai julkisen vallan käyttäjänä. Molemmissa tapauksissa on tarpeen välttää tilanne, jossa valtio voisi hyötyä siitä, että se ei ole noudattanut yhteisön oikeutta". [12] Yhteisöjen tuomioistuin on vastaavasti päättänyt, että "elin, joka oikeudellisesta muodostaan riippumatta on valtion toimenpiteen nojalla ja valtion valvonnan alaisuudessa velvollinen tarjoamaan yleisen edun mukaisia palveluja ja jolla tästä syystä on erityisiä toimivaltuuksia, jotka poikkeavat niistä oikeuksista, jotka johtuvat yksityisten oikeussubjektien välisiin suhteisiin sovellettavista oikeussäännöistä, kuuluu joka tapauksessa sellaisten kokonaisuuksien joukkoon, joita vastaan voidaan vedota sellaisiin direktiivin säännöksiin, joilla voi olla välittömiä oikeusvaikutuksia". [13]

23. Laajaa valtion käsitettä puoltaa lisäksi se, että jäsenvaltioihin kohdistuvien välittömien oikeusvaikutusten muodossa määrätty seuraamus vaikuttaa tehokkaasti vain

7 — Asia C-91/92, Faccini Dori, tuomio 14.7.1994 (Kok. 1994, s. I-3325, 24 kohta ja sitä seuraavat kohdat; Kok. Ep. XVI, s. 1) ja asia C-192/94, El Corte Inglés, tuomio 7.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1281, 15 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

8 — Asia 152/84, Marshall, tuomio 26.2.1986 (Kok. 1986, s. 723; Kok. Ep. VIII, s. 477) ja asia 222/84, Johnston, tuomio 15.5.1986 (Kok. 1986, s. 1651; Kok. Ep. VIII, s. 621).

9 — Asia 31/87, Beentjes, tuomio 20.9.1988 (Kok. 1988, s. 4635).

10 — Asia 103/88, Fratelli Costanzo, tuomio 22.6.1989 (Kok. 1989, s. 1839; Kok. Ep. X, s. 95).

11 — Asia C-188/89, Foster ym., tuomio 12.7.1990 (Kok. 1990, s. I-3313; Kok. Ep. X, s. 499).

12 — Asiassa C-188/89 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 11, 17 kohta) ja asiassa 152/84 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 8, 49 kohta).

13 — Asiassa C-188/89 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 11, 20 kohta).

silloin, kun sitä sovelletaan valtioon järjestelmällisesti ja riippumatta siitä, missä konkreettisessa oikeudellisessa muodossa valtio toimii. Aina kun valtio on välillisesti tai välittömästi laitoksen tai yrityksen takana ja valvoo sitä, kyse ei enää ole yksityishenkilöstä. Kansallisen tuomioistuimen on näitä arviointiperusteita käyttäen tutkittava, onko Iriteliä, jonka oikeudellinen seuraaja vastaaja on, ylipäänsä syytä pitää yksityishenkilönä.

24. Kuten jo ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, Iritel oli yksityisoikeudellinen yhtiö, mutta sen koko osakekanta kuului julkiselle laitokselle. Lisäksi Iritelin harjoittama toiminta edellytti hallinnollista toimilupaa. Nämä kaksi näkökohtaa antavat aiheen olettaa, että Iritel oli valtion valvonnassa ja ohjauksessa. Koska komission tietojen mukaan tämä pätee myös käsiteltävänä olevan asian vastaajaan, arviointi ei muuttuisi miltään osin, jos Iritelin asemesta tarkasteltaisiin vastaajaa.

25. Mikäli kansallinen tuomioistuin kuitenkin päättelee, että Iritel on tosiasiallisesti yksityishenkilö, seuraavaksi on tarkasteltava, missä määrin direktiivi voi vaikuttaa yksityisten välisiin oikeussuhteisiin.

26. Tässä yhteydessä komissio on perustellusti siteerannut asiassa Spano annettua tuomiota, jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että vaikka se onkin "vakiintuneesti katsonut, ettei direktiivi voi sellaisenaan velvoittaa yksityisiä oikeussubjekteja ja ettei siihen sen vuoksi voida vedota yksityistä oikeussubjektia vastaan (ks. erityisesti asia C-91/92, Faccini Dori, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. I-3325, 20 kohta; Kok. Ep. XVI, s. 1), se on myös katsonut, että kansallisen tuomioistuimen on kansallista lainsäädäntöä — sekä ennen direktiivin antamista että sen antamisen jälkeen annettuja säännöksiä — soveltaessaan tulkittava sitä mahdollisuuksien mukaan siten, että direktiivin sisältö ja tarkoitus otetaan huomioon direktiivillä tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi, ja noudatettava täten perustamissopimuksen 189 artiklan kolmatta kohtaa (em. Faccini Dori -tuomio, 26 kohta)". [14]

27. Komission viittaus asiassa C-131/97 [15] annettuun tuomioon sitä vastoin on merkityksellinen vain siinä mielessä, että siinä kansallinen tuomioistuin oli tarkastellut direktiivin välittömiä oikeusvaikutuksia ja yhteisöjen tuomioistuin lopulta viittasi päätöksessään mahdollisuuteen tulkita kansallista oikeutta direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla. Tuomioon ei sisälly muita nyt käsiteltävänä olevan asian ratkaisemisen kannalta hyödyllisiä seikkoja, koska näiden asioiden peruslähtökohdat eivät ole vertailukelpoisia.

28. Käsiteltävänä olevassa asiassa on kuitenkin kyseenalaista, voidaanko viittausta kansallisen oikeuden tulkintaan direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla pitää riittävänä, jos kansallinen tuomioistuin arvelee, että kansallista oikeutta ei ole mahdollista tulkita direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla. Vaikka komissio toteaakin yhteisöjen tuomioistuimen tähän mennessä laajentaneen tämän mahdollisuuden käyttöä

14 — Asiassa C-472/93 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 3, 17 kohta).

15 — Mainittu alaviitteessä 2.

merkittävästi, kansallisen oikeuden tulkitseminen direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla on kuitenkin tietyissä tapauksissa rajoitettua. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tämän periaatteen soveltaminen on rajoitettua, jos se johtaa siihen, että yksityistä vastaan voidaan vedota velvoitteeseen, josta säädetään täytäntöönpanemattomassa direktiivissä. [16] Lisäksi tätä velvoitetta rajoittavat yhteisön oikeuden yleiset oikeusperiaatteet, erityisesti oikeusvarmuuden periaate ja taannehtivuuskielto, joihin yhteisöjen tuomioistuin on viitannut rikosoikeuden alaan liittyvissä asioissa. [17] Tässä suhteessa jäsenvaltioiden tuomioistuinten velvoitteeseen tulkita kansallista oikeutta direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla pätevät samat rajoitukset kuin direktiivin säännösten välittömiin oikeusvaikutuksiin. Yhteisöjen tuomioistuin on nimittäin päättänyt myös välittömien oikeusvaikutusten osalta, että pelkällä direktiivin säännöksellä ei voida luoda velvoitteita yksityiselle. [18] Jos käsiteltävänä olevassa asiassa kansalliselle tuomioistuimelle vastattaisiin ainoastaan viittaamalla kansallisen oikeuden tulkintaan direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla, on mahdollista, että tämä apu olisi riittämätön kansallisen asian ratkaisemiseksi EY:n perustamissopimuksen 177 artiklassa (josta on tullut EY 234 artikla) tarkoitetulla tavalla.

29. Käsiteltävänä olevaan asiaan liittyy kuitenkin erityispiirre: kyse ei ole kansallisen oikeusjärjestyksen osaksi saattamattoman direktiivin säännöksen välittömästä soveltamisesta. Nyt esillä oleva asia koskee pikemminkin sitä, onko kansalliseen oikeuteen sisältyvää erityisjärjestelmää jätettävä soveltamatta, jos se ei ole yhteensopiva direktiivin kanssa, ja onko tällöin sovellettava yhteisön oikeuden kanssa yhteensopivaa yleistä kansallista täytäntöönpanosäännöstä.

30. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaikkia jäsenvaltion viranomaisia sitoo niiden toimivallan rajoissa velvoite toteuttaa kaikki toimenpiteet, jotka ovat aiheellisia direktiivistä johtuvien velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi. [19] Yhteisöjen tuomioistuimen tähänastisen oikeuskäytännön perusteella voidaan päätellä, että tästä seuraa myös velvoite olla soveltamatta direktiivin kanssa yhteensopimatonta kansallista oikeutta. [20] Tämänkaltaisesta direktiivin noudattamisesta voi aiheutua yksityiselle välillisiä tai tosiasiallisia rasitteita tai velvoitteita. Yhteisön oikeuden kannalta tästä ei kuitenkaan aiheudu haittaa, kunhan yksityiseen kohdistuvista direktiiviin perustuvista oikeusvaikutuksista huolehditaan kansallisessa oikeudessa.

31. Näin ollen kansallisen tuomioistuimen on oltava soveltamatta myös lain nro 58/92 kaltaista kansallista järjestelmää, jos se on yhteensopimaton yhteisön oikeuden kanssa. Kuten Preturan ennakkoratkai-

16 — Asia C-168/95, Arcaro, tuomio 26.9.1996 (Kok. 1996, s. I-4705, 42 kohta).

17 — Asia 80/86, Kolpinghuis Nijmegen BV, tuomio 8.10.1987 (Kok. 1987, s. 3969, 13 kohta ja sitä seuraavat kohdat; Kok. Ep. IX, s. 215).

18 — Asiassa 80/86 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 17, 6 kohta ja sitä seuraavat kohdat); asiassa 152/84 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 8, 48 kohta); asiassa C-168/95 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 16, 36 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

19 — Alkaen asiassa 14/83, von Colson ja Kamann, 10.4.1984 annetusta tuomiosta (Kok. 1984, s. 1891, 26 kohta; Kok. Ep. VII, s. 557); viimeksi vahvistettu asiassa C-131/97 annetulla tuomiolla (mainittu alaviitteessä 2, 48 kohta).

20 — Vrt. asia C-129/94, Bernáldez, tuomio 28.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1829) ja asia C-194/94, CIA Security International, tuomio 30.4.1996 (Kok. 1996, s. I-2201, 42 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

supyynnöstä käy ilmi, lakiin nro 58/92 perustuva järjestelmä eli siviililain 2112 §:ää koskevaa erityisjärjestelmää olisi jätettävä soveltamatta ja sen sijaan olisi sovellettava tätä yleistä säännöstä, jolla direktiivi saatettiin kansallisen oikeusjärjestyksen osaksi. Työntekijöiden oikeuksien turvaamista koskeva velvoite johtuu siis direktiivin täytäntöönpanemiseksi annetun kansallisen siviililainsäädännön soveltamisesta. Näin ollen direktiivillä ei välittömästi luoda velvoitteita yksityiselle.

II *Kysymys a*

32. Kysymys koskee direktiivin soveltamista valtionhallintoon kuuluvien (televiestinnän alalla toimivien) julkisten laitosten yksityistämiseen, jos julkisen laitoksen aiemmin harjoittamaa toimintaa ryhtyy harjoittamaan yksityisoikeudellinen yhtiö, jonka koko osakekannan omistaa toinen julkinen laitos.

Asiallinen soveltamisala

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

33. Kantajat puoltavat direktiivin soveltamista käsiteltävänä olevaan asiaan. ASST:n hoitamien yleisön käyttöön tarkoitettujen televiestintäpalvelujen luovutus Iritelille on direktiivin 1 artiklassa tarkoitettu yrityksen luovuttaminen, koska luovuttaminen tapahtui vastiketta vastaan ja luovutetun liiketaloudellisen kokonaisuuden identiteetti säilyi ennallaan. Kaikki tuotantovälineet ja oikeudet siirtyivät lain nro 58/92 nojalla Iritelille. Samalla tavalla melkein kaikki ASST:n työntekijät siirtyivät Iritelin palvelukseen ja harjoittivat samoissa tiloissa samaa toimintaa kuin aiemmin ASST:ssä. Kantajat vetoavat tässä yhteydessä yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 24/85, Spijkers, 18.3.1986 antamaan tuomioon.[21]

34. Kantajien mielestä direktiivin soveltamisen kannalta ei ole merkityksellistä, että yrityksen luovutus ei perustunut luovuttajan ja luovutuksensaajan väliseen sopimukseen, vaan oli seurausta toimiluvan myöntämisestä. Kuten yhteisöjen tuomioistuin päätti asiassa 324/86, Daddy's Dance Hall, 10.2.1988 antamassaan tuomiossa, direktiiviä sovelletaan myös tilanteessa, "jossa sellaista vuokraoikeutta koskevan sopimuksen päättyessä, jota ei saada luovuttaa, yrityksen omistaja vuokraa yrityksen uudelle vuokralaiselle, joka jatkaa liiketoimintaa keskeytyksettä samalla henkilökunnalla, joka on aiemmin irtisanottu

21 — Kok. 1986, s. 1119.

ensimmäisen vuokrasopimuksen päättyessä".[22] Tällöin ei ole merkityksellistä, onko luovuttaja julkisoikeudellinen vai yksityisoikeudellinen henkilö. Direktiivin 2 artiklan mukaan luovuttaja voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

35. Lisäksi kantajat katsovat, että lakiin nro 58/92 ei sisälly mitään siviililain 2112 §:stä poikkeavaa ensisijaisesti sovellettavaa erityissäännöstä, vaan että siinä ainoastaan toistetaan yrityksen luovutukseen yleisesti sovellettava järjestelmä. Näin ollen siviililain 2112 §:ää sovelletaan ASST:n yksityistämiseen ja sen tehtävien siirtämiseen Iritelille.

36. Vastaaja puolestaan katsoo, ettei direktiiviä voida soveltaa nyt käsiteltävänä olevassa asiassa. Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivin soveltamisen ehdottomana edellytyksenä on yrityksen luovuttaminen sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta. Koska ASST:n tehtävät kuitenkin siirrettiin Iritelille lain nro 58/92 ja ministerin myöntämän toimiluvan, eli valtion toimenpiteiden perusteella, tämä edellytys ei täyty. Yhteisöjen tuomioistuin on aina tulkinnut käsitettä "sopimukseen perustuva luovutus" hyvin väljästi. Siitä huolimatta vastaajan mielestä ei voida kiistää, että luovutus perustuu luovuttajan ja luovutuksensaajan väliseen sopimukseen.

37. Lisäksi yrityksen luovutus edellyttää, että luovutuksen kohde muodostaa liiketaloudellisen kokonaisuuden. ASST:ltä Iritelille siirretyt tehtävät eivät kuitenkaan ole luonteeltaan liiketaloudellisia. Pikemminkin puhelinverkon hoitamisessa ja käyttöön asettamisessa on kyse julkista käyttötarkoitusta ja yleistä etua palvelevasta tehtävästä. Näin ollen ASST:n harjoittamalla toiminnalla ei ollut liiketaloudellisia tavoitteita.

38. Komissio sekä Itävallan, Suomen ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset katsovat, että direktiiviä on sovellettava pääasian kaltaisissa asioissa.

39. Itävallan ja Suomen hallitukset korostavat, että jo ennen luovutusta olemassa olleen liiketaloudellisen kokonaisuuden säilyminen on ratkaiseva peruste arvioitaessa, onko kyse yrityksen luovutuksesta. Kansallisen tuomioistuimen esittämien seikkojen perusteella voidaan katsoa, että tämä edellytys täyttyy.

40. Kaikkien kolmen hallituksen ja komission mielestä direktiivin soveltamisen kannalta on merkityksetöntä, että ASST kuului julkishallintoon. Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-298/94, Henke, 15.10.1996 antamasta tuomiosta,[23] joka koski kunnan julkishallinnollisten tehtävien luovuttamista useiden kuntien muodostamalle kuntayhtymälle, ilmenee, että direktiivin soveltaminen ei riipu luovuttajan organi-

22 — Kok. 1988, s. 739, 11 kohta; Kok. Ep. IX, s. 361; tässä tapauksessa vanhan ja uuden työnantajan välillä ei siis tehty välitöntä sopimusta.

23 — Kok. 1996, I-4989.

saatiorakenteesta, vaan ainoastaan luovutetun toiminnan luonteesta. Näin ollen ainoastaan julkisten tehtävien luovuttaminen jää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Yhteisöjen tuomioistuin on sittemmin vahvistanut tämän käsityksen 10.12.1998 antamassaan tuomiossa. [24]

41. Lisäksi erottelu sen mukaan, siirretäänkö työpaikat julkiselta sektorilta yksityiselle sektorille, vai yksityisyrityksestä toiseen, ei vastaa direktiivin suojelutavoitetta, jolla pyritään turvaamaan työntekijöiden oikeuksien säilyminen yrityksen omistajan vaihtuessa. Samasta syystä sillä, että yksityisoikeudellisena yhtiönä perustetun Iritelin ainoa omistaja on julkinen laitos, ei myöskään ole merkitystä.

42. Tässä yhteydessä Itävallan hallitus viittaa myös siihen, että direktiivin 77/187/ETY muuttamisesta annetussa direktiivissä 98/50/EY [25] ainoastaan toistetaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Direktiivin johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa nimittäin todetaan, että "yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen" oikeusvarmuus ja avoimuus edellyttävät nimenomaista säännöstä. Myöskään luovutetun toiminnan luonne ei sen mielestä puolla direktiivin soveltamista. Televiestintäpalvelujen tarjoamista ei missään tapauksessa voida pitää luonteeltaan sellaisena toimintana, jossa käytettäisiin julkista valtaa.

43. Komissio ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsovat, että ASST:ltä Iritelille siirretyt televiestintäpalvelutehtävät sekä yleisen puhelinverkon hoitaminen ovat selkeästi liiketaloudellista toimintaa. Tätä osoittaa sekin, että siirto tehtiin vastiketta vastaan. Näin ollen direktiivin soveltamiselle ei ole esteitä.

44. Suomen hallitus ja komissio viittaavat asiassa C-382/92, komissio vastaan Yhdistynyt kuningaskunta, 8.6.1994 annetun tuomion [26] perusteella lisäksi siihen, että direktiiviä voidaan soveltaa kaikkiin julkisen ja yksityisen sektorin yrityksiin, jotka harjoittavat liiketaloudellista toimintaa, riippumatta siitä, tavoittelevatko ne voittoa vai eivät. Vaikka Iritelille siirretyt televiestintäpalvelualan tehtävät siis palvelisivatkin yleistä etua ja julkista käyttötarkoitusta, direktiivin soveltamisala ei kapene yksistään tämän takia. Toimiluvan myöntämisen välttämättömyys ei myöskään sulje pois sitä, etteikö toiminta voisi olla liiketaloudellista, vaan sillä pyritään yksinomaan edistämään kuluttajansuojan varmistamiseksi harjoitettavaa valvontaa.

24 — Yhdistetyissä asioissa C-173/96 ja C-247/96, Hidalgo ym., annettu tuomio (Kok. 1998, s. I-8237).

25 — EYVL L 201, s. 88.

26 — Kok. 1994, s. I-2435; Kok. Ep. XV, s. 205.

45. Luovuttajan ja luovutuksensaajan välisen sopimuksen puuttuminen ei myöskään estä direktiivin soveltamista. Direktiivin 1 artiklassa tarkoitettua "sopimusta" ei pidä eri kielitoisintojen ja jäsenvaltioissa vallitsevien erilaisten käsitesisältöjen välisten erojen vuoksi tulkita kirjaimellisesti, vaan ottaen huomioon sen tarkoitus ja tavoite. Itävallan, Suomen ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset viittaavat erityisesti asiassa 135/83, Abels, 7.2.1985 annettuun tuomioon,[27] asiassa 324/86, Daddy's Dance Hall, 10.2.1988 annettuun tuomioon,[28] asiassa C-29/91, Redmond Stichting, 19.5.1992 annettuun tuomioon[29] ja asiassa C-13/95, Ayse Süzen, 11.3.1997 annettuun tuomioon.[30] Kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö osoittaa, luovuttajan ja luovutuksensaajan välinen sopimus ei ole välttämätön edellytys, joten myös lakiin perustuva luovutus ja sitä seuraava toimiluvan myöntäminen voivat kuulua direktiivin soveltamisalaan.

— Arviointi

46. Aluksi on syytä mainita, että kantajien esittämään kysymykseen siviililain 2112 §:n ja lain nro 58/92 välisestä suhteesta on vastattava kansallisen oikeuden perusteella. Kysymystä siitä, onko laki nro 58/92 tosiasiallisesti ensisijaisesti sovellettava, siviililain 2112 §:stä poikkeava erityisjärjestelmä, ei näin ollen ratkaise yhteisöjen tuomioistuin, vaan kansallinen tuomioistuin.

a) Yrityksen luovutusta koskeva kysymys

47. Tältä osin on ensinnäkin syytä muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yrityksen luovutuksesta on kyse silloin, kun liiketaloudellinen kokonaisuus omistajan vaihduttua jatkaa toimintaansa ja säilyttää identiteettinsä. Kun yhteisöjen tuomioistuin tutkii, onko tämä edellytys täyttynyt, se ottaa huomioon "kaikkia tämän toimenpiteen luonnetta selvittäviä tosiseikkoja".[31] Erityisesti on selvitettävä, missä määrin on luovutettu aineellista tai aineetonta omaisuutta, onko olennainen osa henkilökunnasta siirtynyt uuden yrityksen johdon alaisuuteen ja missä määrin uuden omistajan harjoittama toiminta vastaa aiemmin harjoitettua toimintaa.[32] Ennakkoratkaisupyynnön perusteella on syytä katsoa, että ASST:n luovutusta Iritelille on tällä perusteella pidettävä yrityksen luovutuksena.

48. Lisäksi on syytä yhtyä näkemykseen, jota kaikki asianosaiset vastaajaa lukuun ottamatta kannattavat ja jonka mukaan direktiivissä esitetyn yrityksen luovutuksen määritelmän kannalta ei ole merkityksellistä, onko luovuttaja julkisoikeudellinen vai yksityisoikeudellinen oikeushenkilö. Tämä käy ilmi jo direktiivin 2 artiklan a kohdassa olevan luovuttajan määritelmän sanamuodosta. Tämän säännöksen

27 — Kok. 1985, s. 469; Kok. Ep. VIII, s. 49.
28 — Mainittu alaviitteessä 22.
29 — Kok. 1992, s. I-3189; Kok. Ep. XII, s. 131.
30 — Kok. 1997, s. I-1259.
31 — Asiassa C-13/95 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 30, 14 kohta).
32 — Asiassa C-13/95 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 30, 14 kohta).

mukaan luovuttajalla tarkoitetaan direktiivissä kaikkia — eikä ainoastaan yksityisoikeudellisia — oikeushenkilöitä. Direktiivillä oleva suojelutavoite vahvistaa tämän päätelmän. Direktiivin tarkoituksena on suojella työntekijöiden oikeuksia kaikissa tilanteissa, joissa työntekijät altistuvat yrityksen johdossa tapahtuvasta työnantajan vaihdoksesta tavallisesti aiheutuville riskeille. Yhteisöjen tuomioistuin on yrityksen luovutusta koskevassa oikeuskäytännössään viitannut toistuvasti direktiivin suojelutavoitteeseen.[33] Suojelutavoitteen kannalta ei voi olla merkityksellistä, katsotaanko luovuttaja julkiseksi vai yksityiseksi yritykseksi.

49. Asiaa ei muuta myöskään vastaajan perustelu, jonka mukaan ASST ei ollut itsenäinen oikeushenkilö. Direktiivin 2 artiklan a kohdan määritelmän mukaan luovuttaja voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Tämä edellytys ei kuitenkaan täyty, kun kyseessä on valtio, joka johti ja valvoi ASST:tä julkisena laitoksena. Tämä päätelmä on sopusoinnussa myös yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-298/94 antaman tuomion[34] kanssa. Siinä yhteisöjen tuomioistuin päätti, että julkisyhteisön rakenteen uudelleenjärjestäminen, esimerkiksi hallinnollisten tehtävien siirtäminen julkisyhteisöltä toiselle, ei kuulu direktiivin soveltamisalaan. Perusteluissaan yhteisöjen tuomioistuin korosti erityisesti sitä, että rakenteen uudelleenjärjestäminen ei koskenut liiketaloudellista toimintaa. Tämän perusteella voidaan päätellä, että direktiivin soveltamisalan kannalta ei ole merkityksellistä, katsotaanko luovuttaja julkisoikeudelliseksi vai yksityisoikeudelliseksi oikeushenkilöksi, mikäli tämä harjoittaa liiketaloudellista toimintaa. Ratkaisevaa ei siis ole, millainen luovuttaja on kyseessä, vaan se, millaista toimintaa harjoitetaan. Direktiivissä tarkoitettu yrityksen luovutus ei voi kohdistua julkisen vallan käyttöön.

50. Tämä soveltamisalan rajaus on vahvistettu asiassa Hidalgo ym. annetussa tuomiossa.[35] Tässä asiassa tarkasteltiin ensinnäkin sitä, onko kyseessä yrityksen luovutus, jos julkinen laitos antaa kodinhoitoavun tarjoamisen sen tarpeessa oleville sopimuksen voimassaoloajan päättyessä kyseisen palvelun järjestämisen jonkin muun yksityisyrityksen tehtäväksi. Toiseksi siinä tarkasteltiin Bundeswehrin (Saksan liittotasavallan armeijan) vartiointitehtävien antamista useille vartiointialan yrityksille. Yhteisöjen tuomioistuin päätti viitaten asiaan Henke seuraavaa: "Esteenä direktiivin 77/187/ETY soveltamiselle ei nyt esillä olevissa tilanteissa ole myöskään se, että kyseiset tehtävät on antanut suoritettaviksi julkisoikeudellinen viranomainen, koska sen paremmin kodinhoitoavun tarjoamiseen sen tarpeessa oleville kuin vartiointitoimintaankaan ei liity julkisen vallan käyttöä."[36]

51. Kun seuraavaksi tarkastellaan pääasian kohteena olleen luovutetun toiminnan luonnetta, päätelmä on yksiselitteinen. Kuten useimmat asianosaiset ovat perustellusti todenneet, ASST:ltä Iritelille luovu-

33 — Vrt. asiassa 324/86 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 22, 9 kohta) ja asiassa C-13/95 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 30, 10 kohta).

34 — Asiassa C-298/94 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 23).

35 — Yhdistetyissä asioissa C-173/96 ja C-247/96 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 24).

36 — Yhdistetyissä asioissa C-173/96 ja C-247/96 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 24, 24 kohta).

tetuissa televiestintäpalveluissa ei ole kyse julkisen vallan käytöstä vaan liiketaloudellisesta toiminnasta.Iritel ja sittemmin vastaaja ovat harjoittaneet samaa toimintaa kuin ASST, ja toiminnalle oli asetettu liiketaloudellisia tavoitteita. Nimenomaan tämä on yksityistämisen tarkoitus. Melko hämmästyttävänä voitaisiin pitää päätelmää, jossa oletettaisiin, että ASST:n tapauksessa kyse olisi ollut julkisten tehtävien yksityistämisestä. Myös kilpailusta telepalvelumarkkinoilla 28 päivänä kesäkuuta 1990 annetussa komission direktiivissä 90/388/ETY,[37] johon televiestintäalan yksityistämistoimet perustuvat, lähtökohtana on toiminnan liiketaloudellinen luonne. Näin ollen voidaan katsoa, että pääasian kohteena ollut luovutettu toiminta ei ole luonteeltaan sellaista, että direktiivin soveltamisen mahdollisuus olisi poissuljettu.

b) Sopimukseen perustuvaa luovutusta koskeva kysymys

52. Toisen edellytyksen eli sopimukseen perustuvan luovutuksen osalta on aiheellista viitata asiassa Redmond Stichting annettuun tuomioon.[38] Siinä tarkasteltiin, onko kyseessä yrityksen luovutus, jos kunta lopettaa tuen myöntämisen jollekin säätiölle ja siirtää ne toiselle, samalla alalla toimivalle säätiölle. Tuen lopettaminen johti siihen, että ensin mainittu säätiö, joka harjoitti erityisesti huumausaineiden väärinkäyttäjien avustustoimintaa, lopetti toimintansa kokonaan ja lopullisesti. Tällöin kyseisten kahden säätiön — oikeushenkilön — ja tukea myöntävän toimivaltaisen viranomaisen — kunnan — tavoite sekä niiden keskenään tekemä sopimus eivät rajoitu "ensimmäisen oikeushenkilön asiakkaiden/potilaiden 'luovuttamiseen' toiselle oikeushenkilölle siinä määrin kuin se on mahdollista, vaan niiden tarkoituksena on myös se, että edellä mainittu toinen oikeushenkilö vuokraa kiinteistön, jonka vuokraamista varten toimivaltainen viranomainen aikaisemmin myönsi tukea ensimmäiselle oikeushenkilölle, sekä se, että toinen oikeushenkilö voi käyttää mahdollisimman paljon — ensimmäisen oikeushenkilön 'tietoja ja voimavaroja (esimerkiksi henkilökuntaa)'".[39] Ensin mainitun säätiön kanssa työsopimuksen tehneet työntekijät, joita toinen säätiö ei ottanut palvelukseensa ja joiden työsopimusten purkamista nostettu kanne koski, vetosivat Alankomaiden lain säännöksiin, jotka on annettu direktiivin saattamiseksi kansallisen oikeusjärjestyksen osaksi.

53. Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin otti yksityiskohtaisesti kantaa käsitteeseen "sopimukseen perustuva luovutus". Ensinnäkin se katsoi yhteisöjen tuomioistuimen todenneen asiassa Abels[40] antamassaan tuomiossa, "että kyseessä olevan riidanalaisen säännöksen sisältöä ei voida määrittää ainoastaan sanamuotoon perustuvan tulkinnan avulla kyseisen säännöksen eri kieliversioiden välisten erojen sekä niiden eroavuuksien vuoksi, joita eri jäsenvaltioiden säännöksissä on sopimukseen perustuvan luovutuksen käsitteen osalta. Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin

37 — EYVL L 192, s. 10.

38 — Asiassa C-29/91 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 29).

39 — Asiassa C-29/91 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 29, 6 kohta).

40 — Asiassa 135/83 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 27).

on tulkinnut kyseistä käsitettä direktiivin tavoitteen — joka on työntekijöiden suojeleminen heidän yrityksensä luovutuksen yhteydessä — kannalta riittävän laajasti ja todennut, että direktiiviä on sovellettava aina silloin, kun yrityksen toiminnasta vastaava luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö vaihtuu sopimusperusteisesti niin, että tämä henkilö ottaa vastattavakseen työnantajan velvollisuuksista yrityksessä työskentelevien työntekijöiden suhteen". [41] Direktiivin soveltamisen mahdollisuus ei ole poissuljettu ainoastaan siksi, että "luovutus tapahtuu kahdessa vaiheessa siten, että ensimmäisessä vaiheessa vuokralainen luovuttaa yrityksen omistajalle, joka puolestaan luovuttaa sen sitten uudelle omistajalle". [42] Näiden seikkojen perusteella yhteisöjen tuomioistuin päätteli asiassa Redmond Stichting antamassaan tuomiossa, että käsitettä "sopimukseen perustuva luovutus" on tulkittava siten, että tällaisesta luovutuksesta on kyse "tilanteessa, jossa viranomainen päättää lopettaa tuen myöntämisen oikeushenkilölle, minkä seurauksena kyseisen oikeushenkilön toiminta päättyy kokonaan ja lopullisesti, ja siirtää tuen toiselle, samantapaiseen päämäärään pyrkivälle oikeushenkilölle". [43]

54. Näin ollen voidaan päätellä, että myöskään käsiteltävänä olevassa asiassa direktiiviä ei ole syytä olla soveltamatta siksi, että valtion suorittama luovutus on tapahtunut toimiluvan myöntämisen seurauksena. Muilta osin direktiivin soveltamista voidaan perustella myös direktiivin suojaavalla tarkoituksella.

Henkilökohtainen soveltamisala — työntekijän käsite

55. Ennakkoratkaisupyynnössä ei esitetä tarkempia tietoja kantajien ja alkuperäisen työnantajan välisen palvelussuhteen luonteesta. Tämän vuoksi ei voida todeta, olivatko he valtion virkamiehiä tai muussa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa. Olipa asia kummin tahansa, direktiivin soveltaminen on kyseenalaista myös työntekijän käsitteen osalta, koska on syytä epäillä, voidaanko valtionyrityksessä työskennelleitä henkilöitä pitää direktiivissä tarkoitettuina työntekijöinä.

56. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti direktiivissä säädetään vain osittaisesta yhdenmukaistamisesta, koska siinä lähinnä laajennetaan työntekijöille yksittäisten jäsenvaltioiden lainsäädännössä jo ennestään taattu suoja koskemaan myös yrityksen luovutustilanteita. Siinä ei pyritä luomaan koko yhteisöä koskevaa yhteisiin kriteereihin perustuvaa suojelun tasoa, minkä vuoksi voidaan päätellä, "että direktiiviin 77/187/ETY voivat vedota ainoastaan henkilöt, joita kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tavalla tai toisella suojataan työntekijöinä. Tässä tapauksessa direktiivillä varmistetaan, että yrityksen luovutus ei heikennä työsopimuksesta tai työsuhteesta johtuvia työntekijöiden oikeuksia". [44]

41 — Asiassa C-29/91 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 29, 10 kohta ja sitä seuraavat kohdat), jossa viitataan asiassa 101/87, Bork International, 15.6.1988 annettuun tuomioon (Kok. 1988, s. 3057, 13 kohta).

42 — Asiassa 101/87 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 41, 14 kohta).

43 — Asiassa C-29/91 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 29, 21 kohta).

44 — Asia 105/84, Danmols Inventar, tuomio 11.7.1985 (Kok. 1985, s. 2639, 26 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

57. Suomen hallitus ja komissio katsovat, että pääasian kantajat kuuluvat direktiivin henkilölliseen soveltamisalaan. Tässä yhteydessä Suomen hallitus viittaa ensinnäkin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan direktiiviä sovelletaan kaikkiin työntekijöihin, joita kansallisen oikeuden perusteella suojellaan irtisanomiselta. Suomen hallitus toteaa lisäksi, että vaikka direktiivissä tarkoitettu työntekijän käsite määriteltäisiin kansallisten säännösten mukaisesti, mikään direktiivin sanamuodossa ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä ei viittaa siihen, että julkinen ala olisi ilman eri toimenpiteitä ja pelkästään muotoseikkojen perusteella jätettävä direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Ratkaiseva tekijä on harjoitetun toiminnan luonne. Jos kyseessä on liiketaloudellinen toiminta, merkityksellistä ei ole se, että työnantajana on valtio tai jokin julkinen laitos. Muotoseikkojen perusteella ei voida sulkea kaikkia valtion palveluksessa olevia henkilöitä direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

58. Myös komissio pitää toiminnan luonnetta ratkaisevana todettuaan ensin, että pääasian kantajat todennäköisesti olivat julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa, joten he eivät Italian lain perusteella olleet työntekijöitä. Pääasian kantajia ei komission mukaan voida sulkea direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, koska he harjoittivat samaa toimintaa kuin sittemmin yksityisyrityksen työntekijät.

59. Lisäksi komissio viittaa direktiivin valmisteluvaiheisiin eli vuosina 1974 ja 1975 laadittuihin luonnoksiin, joiden 3 artiklan 1 kohdassa mainitaan ainoastaan käsite "työsuhde" ja joilla oli tarkoitus säännellä voimassa olevista työsuhteista johtuvia oikeuksia ja velvollisuuksia. Luonnoksia käsiteltäessä Ranskan valtuuskunta ehdotti myös käsitteen "työsopimus" sisällyttämistä 3 artiklan 1 kohtaan. Sittemmin käsitepari "työsopimus" ja "työsuhde" siirrettiin 4 artiklan 2 kohtaan. Pöytäkirjoista ei käy ilmi, miksi tämä käsite päätettiin lisätä. Epäilemättä Ranskassa ja Italiassa kuitenkin oli 1960-luvulla paljon valtionyrityksiä, joiden työsuhteita säänneltiin hallinto-oikeudellisin keinoin.

60. Komission mielestä käsitteitä "työsopimus" ja "työsuhde" ei voida rinnastaa toisiinsa. Käsite "työsuhde" on erotettava käsitteestä "työsopimus" siten, että se käsittää direktiivin soveltamisalasta puhuttaessa kaikki työntekijät, joiden työsuhdetta ei säännellä sopimuksella vaan hallinnollisin määräyksin. Tällä käsitteellä saattaa olla tärkeä täydentävä tehtävä sen varmistamiseksi, että direktiiviä sovelletaan myös valtionyrityksen luovutustilanteisiin. Tämän laajan tulkinnan perusteella ja työsuhteen käsitteen mukaisesti direktiivin tavoite täyttyy, eli suojelun piiriin kuuluvat

työntekijät, jotka suorittivat valtionyrityksessä samanlaisia tehtäviä kuin työntekijät niissä yksityisoikeudellisissa yhtiöissä, joihin heidän on siirretty.

— Arviointi

61. On kyseenalaista, riittääkö yksinomaan toiminnan luonteen — toiminnan on oltava liiketaloudellista eikä julkisen vallan käyttöä — huomioon ottaminen direktiivin henkilöllisen soveltamisalan määrittelemiseen. Tässä yhteydessä on syytä viitata asiassa Hidalgo annettuun tuomioon.[45] Siinä yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että direktiiviä on sovellettava, koska kyseinen asia ei koskenut julkisen vallan käyttöä. Jos käsiteltävänä olevassa asiassa otettaisiin huomioon yksinomaan toiminnan luonne, kaikki valtion ja muiden työnantajien palveluksessa olevat työntekijät, joiden tehtävät eivät liity julkisen vallan käyttöön, kuuluisivat ilman eri toimenpiteitä direktiivin soveltamisalaan. Yhteisöjen tuomioistuin on sittemmin asiassa Hidalgo annetussa tuomiossa viitannut asiassa Danmols Inventar annettuun tuomioon ja jatkanut sen tarkastelemista, suojataanko työntekijöitä "kansallisessa työlainsäädännössä — — työntekijöinä".[46]

62. Tämän mukaisesti direktiivin soveltamisalaan kuuluisivat ainoastaan ne julkisen laitoksen tai valtionyrityksen työntekijät, joita kansallisessa työlainsäädännössä suojataan työntekijöinä. Kaikki muut suljettaisiin direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, vaikka he harjoittaisivatkin yksinomaan liiketaloudellista toimintaa. Asianlaita on kuitenkin erittäin usein juuri näin valtionyrityksiä yksityistettäessä.

63. Komission esittämä käsitteiden "työsopimus" ja "työsuhde" eriyttäminen ei välttämättä johda siihen, että direktiivin soveltamisala ulotettaisiin koskemaan esimerkiksi myös valtion palveluksessa olevia henkilöitä. Nämä käsitteet voitaisiin rajata myös siten, että käsitteellä "työsuhde" tarkoitetaan esimerkiksi tosiasiallisia työsuhteita, joihin ei liity sopimussuhdetta. Ei voida kuitenkaan välttämättä päätellä, että sillä tarkoitettaisiin myös työsuhteita julkisyhteisöissä.

64. Työntekijän käsitteen ahdas tulkinta johtaisi kuitenkin siihen, että osan tietyn julkisen laitoksen palveluksessa olevista henkilöistä katsottaisiin kuuluvan direktiivin soveltamisalaan ja osan puolestaan ei. Tällaisen erottelun mielekkyyttä voidaan pitää kyseenalaisena.

65. Yhtenä perusteena tällaiselle erottelulle voisi olla suhde, jossa valtion palveluksessa olevat henkilöt ovat työnantajaansa eli valtioon nähden. Sitä voidaan kuvailla erityisenä luottamussuhteena, jossa valtio mahdollisesti myöntää valtion palveluksessa oleville henkilöille erityisiä etuoikeuksia. Jos nämä seikat otetaan huomioon, ei vaikuta siltä, että valtion palve-

45 — Yhdistetyissä asioissa C-173/96 ja C-247/96 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 24).

46 — Yhdistetyissä asioissa C-173/96 ja C-247/96 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 24, 24 kohta), jossa viitataan asiassa 105/84 annettuun tuomioon (mainittu alaviitteessä 44) ja asiassa C-29/91 annettuun tuomioon (mainittu alaviitteessä 29).

luksessa olevat henkilöt tarvitsisivat suojelua. Yritysten luovutukset tai sulautumiset eivät yleensä vaikuta heihin. Näin ollen tältä osin voitaisiin katsoa, että direktiiviä ei sovelleta valtion entisen puhelinyhtiön työntekijöihin.

66. Yleensä ei kuitenkaan voida olettaa, että kansallinen lainsäädäntö suojaisi julkisyhteisön palveluksessa olevaa henkilöä hänen erityisasemansa perusteella riittävästi myös yksityistämistapauksessa. Käsiteltävänä oleva asia on näin ollen erikoistapaus juuri työntekijän käsitteen osalta. Nyt esillä olevassa asiassa on kyse siitä, että yrityksen luovutus koskee julkisen alan työntekijöitä ja aiheuttaa sen, että heidän mahdollinen etuoikeutettu asemansa, joka perustuu heidän ja työnantajan väliseen "erityiseen luottamussuhteeseen", muuttuu tavanomaiseksi yksityisoikeudelliseksi työsuhteeksi. Toisin sanoen yksityistämisen jälkeen he ovat kiistämättä direktiivissä tarkoitettuja työntekijöitä. Tätä taustaa vasten vaikuttaa kyseenalaiselta, olisiko tähänastista työntekijän käsitteen tiukan muodollista rajausta sovellettava myös tässä asiassa. Tämä johtaisi siihen, että direktiiviä ei sovellettaisi yksityistämistapauksessa, kun taas päinvastaisessa tapauksessa — työntekijöiden siirtyessä yksityisestä työsuhteesta julkisoikeudelliseen palvelussuhteeseen — he kuuluisivat ainakin direktiivin henkilölliseen soveltamisalaan. Tällöin voidaan pohtia, tarvitsevatko yksityisyritysten palvelukseen siirtyvät valtion palveluksessa olleet henkilöt suojelua yhtä paljon kuin yksityisyritysten työntekijät, jotka valtion palvelukseen siirtyessään tulevat erityisen suojelun piiriin.

67. Tässä yhteydessä on otettava huomioon direktiivin tarkoitus. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä on tarkoitus taata työntekijöiden oikeudet yrityksen omistajan vaihtuessa antamalla työntekijöille mahdollisuus jatkaa palvelussuhdettaan uuden työnantajan palveluksessa samoin ehdoin kuin luovuttajan kanssa oli sovittu.[47] Työsopimuksia tai -suhteita jatketaan tällöin luovutuksensaajan kanssa lain nojalla.[48]

68. Jos direktiivi oikeuskäytännön perusteella antaa työntekijöille mahdollisuuden jatkaa palvelussuhdettaan uuden omistajan kanssa samoin ehdoin kuin luovuttajan kanssa oli sovittu,[49] tämä merkitsee sitä, että palkkaehtoja ja palkan koostumusta ei saa muuttaa.[50] Työntekijöille ei saa myöskään aiheutua mitään haittoja, vaikka he saisivatkin kompensaationa muita uusia etuja.[51] Toisin sanoen työehtoja ei saa muuttaa yrityksen luovutuksen perusteella.

47 — Asia C-362/89, d'Urso, tuomio 25.7.1991 (Kok. 1991, s. I-4105, 9 kohta) ja yhdistetyt asiat 144/87 ja 145/87, Berg ym., tuomio 5.5.1988 (Kok. 1988, s. 2559, 12 ja 13 kohta).

48 — Asiassa C-362/89 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 47, 12 kohta).

49 — Asiassa 324/86 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 22, 9 kohta).

50 — Asia C-209/91, Watson Rask ja Christensen, tuomio 12.11.1992 (Kok. 1992, s. I-5755, 31 kohta).

51 — Asiassa 324/86 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 22, 15 kohta).

69. Käsiteltävänä olevassa valtionyrityksen yksityistämistä koskevassa asiassa tämä merkitsee, että sovellettaessa direktiiviä kaikki julkisyhteisöjen palveluksessa oleville henkilöille myönnetyt edut säilyvät muuttumattomina näiden henkilöiden siirtyessä yksityisyrityksen palvelukseen.

70. Toisaalta, jos työntekijän käsitettä tulkittaisiin ahtaasti, valtion palveluksessa olevat henkilöt eivät saisi yksityistämistapauksessa minkäänlaista suojaa, vaikka he menettäisivätkin erityisasemansa valtioon nähden.

71. Sen perusteella, että direktiivissä ei nimenomaisesti mainita käsiteltävänä olevan asian kaltaista yksityistämistä, ei voida päätellä, että valtion palveluksessa olevat henkilöt jätettäisiin tällaisessa tapauksessa direktiivissä tarkoitetun suojan ulkopuolelle. Direktiivi on peräisin vuodelta 1977, jolloin valtionyritysten yksityistäminen ei vielä ollut yleistä. Näin ollen voidaan olettaa, että direktiivin antamisen aikoihin tällaista mahdollisuutta ei otettu ollenkaan huomioon.

72. On kuitenkin todettava, että vuoden 1998 uuteen direktiiviin [52] ei sisälly aiempaa laajempaa työntekijän käsitettä. Uutta direktiiviä ei voida vielä soveltaa pääasiaan, koska se tuli voimaan vasta myöhemmin. Direktiivin johdanto-osan perustelukappaleista [53] käy kuitenkin ilmi, että työntekijän käsitettä on syytä selvittää yhteisöjen tuomioistuimen (tähänastisen) oikeuskäytännön perusteella. Työntekijän käsitteen yhtenäisen määrittelyn vaikeus lienee havaittu jo direktiivin 77/187/ETY laatimisen yhteydessä. On kuitenkin kyseenalaista, missä määrin tuolloin sekä laadittaessa direktiiviä 98/50/EY otettiin huomioon myös julkisyhteisöjen palveluksessa olevia henkilöitä koskeva direktiivissä tarkoitettu suoja erityisesti yksityistämistilanteissa. Joka tapauksessa lainsäätäjä ei ole tältä osin antanut riittävän selkeää sääntöä. Tästä on mahdollista tehdä kolme päätelmää. Ensinnäkin voitaisiin päätellä, että valtion palveluksessa olevat henkilöt on tarkoituksellisesti jätetty direktiivissä tarkoitetun suojan ulkopuolelle. Toiseksi on mahdollista, että direktiiviä laadittaessa ei päästy yksimielisyyteen siitä, millä tavalla valtion palveluksessa olevat henkilöt olisi sisällytettävä direktiivin soveltamisalaan. Kolmas tulkintamahdollisuus on se, että työntekijän käsitteen yhdenmukaistaminen epäonnistui kansallisten olosuhteiden erojen vuoksi.

73. Alkuperäisessä ja käsiteltävänä olevan asian ratkaisemisen kannalta merkityksellisessä direktiivissä yhteisön lainsäätäjä jätti työntekijän käsitteen kokonaan määrittelemättä, ja uudessa direktiivissä ainoastaan kodifioidaan oikeuskäytännössä tiettyä asiaintilaa varten laadittu määritelmä. Koska yhteisöjen tuomioistuin ei ole kuitenkaan aikaisemmin käsitellyt yksityistämiseen liittyviä kysymyksiä, tämänkaltaista asiaa ei voida selittää oikeuskäytäntöön perustuvan työntekijän käsitteen avulla.

74. Asiassa 105/84, [54] jossa yhteisöjen tuomioistuin esitti siihenastisen työntekijän

52 — Mainittu alaviitteessä 25.

53 — Johdanto-osan kuudes perustelukappale.

54 — Mainittu alaviitteessä 44.

käsitteen määritelmänsä, lähtökohdat olivat aivan toisenlaiset. Asiassa tarkasteltiin sitä, voidaanko henkilöä, jolla on 50 prosentin osakkuus yrityksessä, yrityksen luovutuksen tapauksessa pitää työntekijänä. Työntekijän käsitettä ei siis ole määritelty julkisyhteisöjen palveluksessa olevien henkilöiden rajaamiseksi käsitteen ulkopuolelle, vaan ainoastaan työntekijöiden erottamiseksi työnantajista.

75. Työntekijän käsitteen laajentamisen vastaisena voidaan pitää tietyistä työaikajärjestelyjä koskevista seikoista 23 päivänä marraskuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/104/EY [55] sanamuotoa. Direktiivin 1 artiklan 3 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan kaikkiin sekä yksityisiin että julkisiin toiminnan aloihin. Tältä osin direktiivissä viitataan toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä 12 päivänä kesäkuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/391/ETY 2 artiklaan. [56] Myös siinä mainitaan yksityiset ja julkiset toiminnan alat. Lisäksi siinä säädetään, että direktiiviä 89/391/ETY ei sovelleta sellaisiin erityisiin julkisiin tehtäviin, joiden ominaispiirteet ovat väistämättä ristiriidassa direktiivin kanssa. Koska julkiset tehtävät on erikseen mainittu myös direktiivissä 93/104/EY ja koska kaikki julkisilla ja yksityisillä toiminnan aloilla toimivat henkilöt on näin ollen sisällytetty direktiivin soveltamisalaan, julkisten tehtävien mainitsemisen puuttumisen direktiivistä 77/187/ETY voidaan katsoa osoittavan, että siinä ei ole haluttu sisällyttää julkisia tehtäviä hoitavia henkilöitä työntekijän käsitteeseen.

76. Ottaen huomioon esimerkiksi erottamattomuuden kaltaiset erityiset oikeudet, joita valtion palveluksessa olevilla henkilöillä on, voitaisiin olettaa, että juuri nämä henkilöt jäävät yrityksen luovutuksen yhteydessä oikeuksien turvaamista koskevan direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Erottamattomuutta ei kuitenkaan turvata ainoastaan julkisyhteisöjen palveluksessa oleville henkilöille. On aivan mahdollista, että yksityisyrityksen palveluksessa kauan olleelle henkilölle myönnetään työehtosopimuksen sääntöjen mukaisesti suoja, joka käytännössä vastaa erottamattomuutta. Tämäkin osoittaa, että ei voida ilman muuta olettaa valtion palveluksessa olevien henkilöiden olevan aina etuoikeutetussa asemassa ja sen vuoksi nauttivan myös yrityksen luovutuksen yhteydessä erityistä suojaa.

77. Toisaalta direktiivin tavoitteena on suojata erityisesti niitä, joita yrityksen luovutus koskee. Tässä yhteydessä on syytä mainita, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön [57] mukaan asianomaisilla työntekijöillä ei suojaavan tarkoituksen vuoksi ole mahdollisuutta luopua niistä oikeuksista, jotka heille direktiivin perusteella kuuluvat, ja näiden oikeuksien rajoittamista ei hyväksytä edes heidän suostumuksellaan. Toisaalta yhteisöjen

55 — EYVL L 307, s. 18.
56 — EYVL L 183, s. 1.
57 — Asiassa 324/86 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 22, 15—17 kohta).

tuomioistuin viittaa siihen, että direktiivissä säädetään vain osittaisesta yhdenmukaistamisesta, koska siinä lähinnä laajennetaan työntekijöille yksittäisten jäsenvaltioiden lainsäädännössä taattu suoja koskemaan myös yrityksen luovutustilanteita. "Direktiiviin voidaan näin ollen vedota ainoastaan sen varmistamiseksi, että asianomainen työntekijä on turvattu suhteessaan luovutuksensaajaan samalla tavalla kuin hän oli suhteessaan luovuttajaan kyseisen jäsenvaltion oikeussääntöjen nojalla. Tästä seuraa, että siinä määrin kuin kansallisessa oikeudessa sallitaan työsuhteen muuttaminen epäedullisemmaksi työntekijän kannalta muissa kuin yrityksen luovutustilanteissa, erityisesti heidän irtisanomissuojansa osalta, tällainen muutos ei ole poissuljettu ainoastaan sillä perusteella, että yritys on välillä luovutettu ja uusi sopimus näin ollen tehty uuden työnantajan kanssa. Koska ne luovuttajan oikeudet ja velvollisuudet, jotka johtuvat työsuhteesta, siirtyvät direktiivin 3 artiklan 1 kohdan nojalla luovutuksensaajalle, työsuhdetta voidaan itse asiassa muuttaa luovutuksensaajaan nähden samoissa rajoissa kuin sitä olisi voitu muuttaa luovuttajaan nähden edellyttäen, ettei yrityksen luovutus itsessään ole tämän muutoksen syy." [58]

78. Myös direktiivissä itsessään säädetään, että työehtoja voidaan muuttaa muista syistä, jotka eivät liity yrityksen luovutustilanteisiin. Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan irtisanominen ei ole mahdollista pelkästään yrityksen luovutuksen perusteella. Direktiivissä ei kuitenkaan kielletä irtisanomisia taloudellisista, teknisistä tai organisatorisista syistä. Lisäksi kollektiivisen sopimuksen määräyksiä ja ehtoja on direktiivin 3 artiklan 2 kohdan mukaan noudatettava kollektiivisen sopimuksen mukaan luovuttajaan sovelletuin edellytyksin, kunnes kollektiivinen sopimus lakkaa olemasta voimassa. Jäsenvaltiot voivat direktiivin 3 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaan rajoittaa määräysten ja ehtojen noudattamisaikaa niin, että se on kuitenkin vähintään yksi vuosi.

79. Direktiivin soveltaminen valtion palveluksessa oleviin henkilöihin, jotka siirtyvät yksityisyrityksen palvelukseen, ei siis johtaisi direktiivissä tarkoitetun suojan liialliseen laajentamiseen. Kuten edellä jo todettiin, työntekijän käsitteen ahdas tulkinta estää direktiivin suojaavan tarkoituksen toteutumisen käsiteltävänä olevassa asiassa, joten on syytä katsoa, että direktiivin yleisiin tavoitteisiin sisältyvät ainakin ne oikeudet, joista käsiteltävänä olevassa asiassa on kyse. [59]

58 — Ks. alaviite 57.

59 — Neuvoston vuonna 1974 esittämien perustelujen, jotka koskevat yrityksen luovutuksesta tehtyä direktiiviehdotusta, voidaan katsoa puoltavan tätä näkemystä. Neuvoston perusteluissa todetaan, että yksittäisten jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmissä ei oteta riittävästi huomioon työntekijöiden etuja yritysten keskittymistä koskevissa tapauksissa. Näin on asianlaita *varsinkin* tehtäessä muutoksia siviili- ja kauppaoikeuden sääntöjen perusteella. Tällöin tosin korostetaan siviili- ja kauppaoikeuden asemaa. Toisaalta tämä viittaa siihen, että muutkin alat oli otettu huomioon, joten julkisoikeutta ei liene ollut tarkoitus jättää huomioimatta (KOM(74) 351 lopullinen).

80. Kaikki nämä seikat osoittavat myös, että nimenomaan työntekijöiden suojaa koskevissa direktiiveissä olisi mielekästä esittää yhtenäinen ja laaja työntekijän käsitteen määritelmä.

81. Lopuksi on syytä vielä todeta, että direktiiviä ei voida jättää soveltamatta siksikään, että kantajilla oli Italian lain mukaan mahdollisuus pysyä julkisyhteisön palveluksessa. Koska pääasian kantajat olivat siirtyneet uusiin hallinnollisiin tehtäviin, julkisyhteisön palveluksessa pysyminen olisi välttämättä edellyttänyt työpaikan ja tehtävien ja mahdollisesti jopa paikkakunnan vaihtamista. Jos kantajat halusivat jatkaa toimimista samalla toimialalla siten, että ulkoisiin ehtoihin tehtäisiin mahdollisimman vähän muutoksia, heillä ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin jättää tehtävänsä julkisyhteisössä ja jatkaa siihenastista toimintaansa Iritelissä yksityisoikeudellisessa työsuhteessa. Tällaisessa tilanteessa työntekijää on suojattava direktiivillä. Olisi epäjohdonmukaista kieltää työntekijältä tämä suoja vain siksi, että hän ei ole ottanut vastaan luovuttajan ja entisen työnantajan tarjousta työsuhteen jatkamisesta toisella toimialalla. Tätä päätelmää tukee myös yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan yrityksen luovutuksen oikeudelliset seuraukset ovat riippumattomia työntekijän tahdosta. Poikkeuksena on vain tapaus, jossa työntekijä ei halua vapaaehtoisesti jatkaa työsuhdetta uuden työnantajan kanssa.[60] Käsiteltävänä olevassa asiassa tilanne on kuitenkin juuri päinvastainen. Ne, joita yrityksen luovutus koskee, eivät vastusta työsuhteen jatkumista luovutuksensaajan palveluksessa vaan ovat jättäneet käyttämättä tarjouksen jäädä luovuttajan palvelukseen. Tämä ei heikennä heidän oikeudellista asemaansa direktiivin suhteen.

82. Edellä esitettyjen seikkojen perusteella vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta suojata direktiivissä tarkoitetulla tavalla ne valtion palveluksessa olevat henkilöt, jotka siirtyvät yksityistämisen seurauksena yksityisoikeudellisiin työsuhteisiin.

83. Näin ollen kysymykseen a on vastattava, että direktiivin 77/187/ETY 1 artiklaa on sovellettava lailla hyväksyttyyn ja ministeriön päätöksellä täytäntöönpantuun oikeustoimeen, jolla valtionhallintoon välittömästi kuuluva julkisen laitoksen hoitama yritys luovutetaan vastiketta vastaan sellaiselle yksityisoikeudelliselle yhtiölle, joka kuuluu toiselle julkiselle yritykselle, joka omistaa sen osakkeet, jos luovutetun liiketoiminnan harjoittaminen perustuu yksityisoikeudelliselle yhtiölle myönnettyyn hallinnolliseen toimilupaan.

III *Kysymys b1*

84. Kysymys b koskee sitä, kuinka siirtyvät oikeudet on yksityiskohtaisesti määritelty eli mitkä työehdot pysyvät ennallaan.

60 — Asiassa C-362/89 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 47, 11 kohta).

Kysymys b1 koskee kantajien oikeutta tiettyyn palvelusvuosien perusteella maksettavaan korvaukseen ja sen laskutapaan.

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

85. Kantajat viittaavat direktiivin 3 artiklan 1 kohdan sitovuuteen, jonka perusteella he päättelevät, että ASST:stä Iritelin palvelukseen siirtyneillä työntekijöillä on oikeus koko palvelusaikansa perusteella maksettavaan korvaukseen. Istunnossa kantajat ovat esittäneet, että Italian lain mukaan korvauksen laskuperusteena olisi ollut mahdollista käyttää koko palvelusaikaa. Tämä olisi kuitenkin edellyttänyt ASST:n palvelusvuosien perusteella maksaman korvauksen takaisinmaksua uudelle työnantajalle 30 päivän kuluessa yrityksen luovutuksesta. Kantajien mielestä tämä määräaika oli kuitenkin aivan liian lyhyt, jotta he olisivat voineet toimia ajoissa.

86. Vastaaja toteaa, että Italian lain mukaan kantajat olisivat voineet saada koko palvelusajan perusteella maksettavan korvauksen, jos he olisivat maksaneet ASST:ltä saamansa palvelusvuosien perusteella maksetun korvauksen takaisin. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädettyjen velvoitteiden mukaan luovutuksensaajan on myönnettävä työntekijöille ne oikeudet, jotka olivat voimassa luovutuksen tapahtuessa. Direktiivin tavoitteena ei kuitenkaan ole myöntää työntekijälle, joka säilyttää aiemmasta työsuhteesta johtuvat oikeutensa, takautuvasti lisäksi uuden työnantajan etuja luovutusta edeltävältä palvelusajalta. Palvelusvuosien perusteella maksettava korvaus on näin ollen laskettava luovutusta edeltäviltä vuosilta ainoastaan ASST:n laskuperusteiden mukaan ja luovutuksen jälkeiseltä ajalta Iritelin ja sittemmin vastaajan voimassa olleiden tai voimassa olevien sääntöjen mukaan.

87. Itävallan ja Suomen hallitukset katsovat kantajien tapaan, että direktiivin 3 artiklan nojalla kaikki palvelusaikaan sidotut oikeudet ja edut siirtyvät tai säilyvät. Itävallan hallitus muistuttaa tässä yhteydessä, että direktiivi ei kuitenkaan sulje pois sitä mahdollisuutta, että luovutuksensaaja myöhemmässä vaiheessa muuttaa työsopimusta, jos tällainen muuttaminen on kansallisen lainsäädännön mukaan mahdollista muissa kuin yrityksen luovutustilanteissa.

88. Komissio katsoo, että luovuttajan kaikki velvollisuudet, jotka johtuvat yrityksen luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsuhteesta, direktiivin 3 artiklan perusteella sitovat luovutuksensaajaa. Se toteaa kuitenkin, että laissa nro 58/92 säädetyt järjestelmät eivät tältä osin ole täysin yksiselitteisiä.

89. Oikeuskäytännön perusteella kaikki sopimuksesta johtuvat velvollisuudet siirtyvät kuitenkin luovutuksensaajalle, mikä direktiivin 3 artiklan 2 kohdan mukaan koskee myös kollektiivisia sopimuksia. Tämän perusteella voidaan päätellä, että

palvelusaika pysyy palvelusvuosien perusteella maksettavan korvauksen osalta ennallaan. Näin ollen työntekijöillä on oikeus kertaluonteiseen palvelusvuosien perusteella maksettavaan korvaukseen, joka käsittää palvelusvuodet sekä vanhan että uuden työntekijän palveluksessa.

Arviointi

90. Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa toistamiseen 67 ja 68 kohdassa kuvaillusta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, jonka mukaan on varmistettava työsuhteen jatkuminen alkuperäisessä muodossaan [61] ja jonka mukaan on annettava mahdollisuus jatkaa palvelussuhdetta entisin ehdoin. [62] Direktiivin 3 artiklan tarkoituksena on suojata työntekijöitä yrityksen luovutuksesta aiheutuvilta erityisiltä riskeiltä. Tämän vuoksi säännöksellä pyritään takaamaan työsuhteen säilyminen kaikilta osin ja sulkemaan pois pelkästään yrityksen luovutuksesta johtuva työntekijöiden oikeuksien muutosten mahdollisuus.

91. Palvelusaika sinänsä ei kuitenkaan ole peruste millekään sellaiselle oikeudelle, joka voisi siirtyä yrityksen luovutuksen yhteydessä ja jonka perusteella luovutuksensaajaan voitaisiin vedota. Mahdollista on ainoastaan se, että palvelusaikaan sidotut oikeudet siirtyvät. Näin ollen työntekijän oikeus koskee hänen oikeuttaan palvelusvuosien perusteella maksettavaan korvaukseen, joka on olennainen osa hänen siihenastisen työsuhteensa oikeudellisia ehtoja. Oikeus korvaukseen jakautuu kahteen oikeudelliseen osatekijään: korvausperusteeseen ja korvauksen suuruuteen.

92. Jos työntekijällä on oikeus saada entiseltä työnantajalta, luovuttajalta, palvelusvuosien perusteella maksettava korvaus, direktiivin 3 artiklassa edellytetään, että oikeus siirtyy molempien osatekijöiden, eli korvausperusteen ja korvauksen suuruuden osalta, luovutuksensaajalle, jotta häneen voidaan jatkossa kohdistaa tähän oikeuteen perustuvia vaatimuksia. Tämä merkitsee sitä, että uusi työnantaja, luovutuksensaaja, on velvollinen laskemaan maksettavan korvauksen määrän soveltaen luovuttajan käyttämää laskutapaa. Tällöin on otettava huomioon palvelusaika. Luovutuksensaajaa sitovat myös muut siirtynyttä työsuhdetta koskevat ehdot, joita sovelletaan palvelusvuosien perusteella maksettavan korvauksen maksamiseen. Kulloisestakin työsopimuksesta riippuen tämä voi tarkoittaa myös sitä, että uuden työnantajan on maksettava työntekijälle korvaus niiden palvelusvuosien perusteella, jotka työntekijä on ollut hänen palve-

61 — Asia 19/83, Wendelboe, tuomio 7.2.1985 (Kok. 1985, s. 457, 15 kohta).

62 — Asiassa 324/86 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 22, 9 kohta).

luksessaan, vaikka työnantajalla ei sinänsä olisikaan käytössä tällaista järjestelmää. Määriteltäessä oikeutta korvaukseen on myös otettava huomioon työntekijän palvelusvuodet luovuttajan palveluksessa.

93. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti työehtoja on mahdollista muuttaa myös työntekijän kannalta epäedullisemmaksi, jos luovuttajan on kansallisen lainsäädännön mukaan ollut mahdollista tehdä kyseinen muutos muissa kuin yrityksen luovutustilanteissa. Direktiivillä on nimittäin tarkoitus suojata työntekijää oikeudellisessa suhteessa luovutuksensaajaan nähden vain siinä määrin kuin työntekijää suojattiin kansallisissa säännöksissä luovuttajaan nähden. Näin ollen uusi työnantaja voi tehdä työntekijän oikeuksiin muutoksia siinä määrin kuin luovuttajan olisi ollut mahdollista tehdä. [63] Jos luovuttajalla siis oli mahdollisuus muuttaa työntekijän oikeuksia, tätä mahdollisuutta ei vastedeskään voida sulkea pois ainoastaan yrityksen luovutuksen vuoksi. Direktiivillä pyritään ainoastaan estämään yrityksen luovutuksen käyttö perusteena työntekijän nykyisen aseman heikentämiseksi, siis saavutettujen oikeuksien kaventamiseksi tai poistamiseksi kokonaan. [64] Direktiivi ei siis estä palvelusvuosien perusteella maksettavan korvauksen ajallista rajaamista tai epäyhtenäistä laskutapaa, jos uusi työnantaja saa tältä osin muuttaa työehtoja muissa kuin yrityksen luovutustilanteissa.

63 — Asiassa C-209/91 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 50, 27 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

64 — Asiassa 324/86 annettu tuomio (mainittu alaviitteessä 22, 17 kohta).

94. Sivuhuomautuksena todettakoon, että nyt käsiteltävänä olevassa asiassa palvelusvuosien perusteella maksettava korvaus velvoittaa niin vanhaa kuin uuttakin työnantajaa, ja että pääasiassa kiistanalainen lienee ainoastaan tapa, jolla korvaus kulloinkin lasketaan. Koska luovuttajan aikana voimassa olleet oikeudet siirtyvät muuttumattomina, myös luovuttajan kanssa sovittu laskutapa velvoittaa luovutuksensaajaa. Tulevat laskelmat ja mukautukset, jotka on mainittu ainoastaan mahdollisuuksina, mutta joihin mitkään työntekijän oikeudet eivät perustu, eivät siirry. Ratkaisevia ovat oikeudet, joiden perusteella luovuttajaan on voitu vedota. Näin ollen työntekijöillä ei ole oikeutta tulla rinnastetuiksi yksityisellä sektorilla toimiviin uusiin (mahdollisesti paremmassa asemassa oleviin) kollegoihin eikä myöskään oikeutta vaatia luovutuksensaajan mahdollisesti edullisempien järjestelmien takautuvaa laajentamista koskemaan myös palvelusvuosia luovuttajan palveluksessa.

95. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on selvittää esitettyjen arviointiperusteiden avulla, vastasiko kantajille myönnetty korvaus ASST:ssä voimassa olleita ehtoja, vai muuttiko vastaaja luovutuksensaajana oikeutta palvelusvuosien perusteella maksettavaan korvaukseen muissa kuin yrityksen luovutustilanteissa ASST:n sääntöjen vastaisella tavalla. Jos kansallinen tuomioistuin asiaa tarkasteltuaan päättelee, että kantajien korvausoikeutta on kavennettu sääntöjen vastaisesti, palvelusvuosien perusteella maksettava korvaus on laske-

tava uudelleen soveltaen ASST:n käyttämää laskutapaa koko palvelusaikaan.

96. Näin ollen kysymykseen b1 on vastattava, että työntekijöillä on oikeus kertaluonteiseen palvelusvuosien perusteella maksettavaan korvaukseen, jossa otetaan huomioon koko palvelusaika (sekä vanhan että uuden työnantajan palveluksessa), jos luovuttajan kanssa tehdyssä työsopimuksessa on myönnetty vastaava oikeus ja jos luovutuksensaaja ei ole muuttanut tätä oikeutta sääntöjen mukaisella tavalla muissa kuin yrityksen luovutustilanteissa.

IV *Kysymys b2*

97. Kysymyksen b toinen osa koskee järjestelmää, jota sovelletaan yrityksen luovutuksen jälkeiseen aikaan säännöllisten palkankorotusten määrittelemiseksi.

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

98. Kantajat, Suomen ja Itävallan hallitukset sekä komissio vastaavat myöntävästi myös kysymykseen b2 ja viittaavat edellä kysymyksen b1 esitettyihin perusteluihin.

99. Vastaaja toteaa ensinnäkin, että palvelusaika ei ole oikeus eikä etu vaan ainoastaan tosiseikka, johon voi liittyä oikeudellisia vaikutuksia. Vastaaja viittaa työehtosopimukseen, jolla nyt esillä olevassa asiassa säännellään palvelusvuosista johtuvia ASST:n entisten työntekijöiden palkkaoikeuksia.

Arviointi

100. Kuten kysymyksen b1 yhteydessä jo todettiin, vastaajan näkemykseen voidaan yhtyä siltä osin, että palvelusaika ei vielä sinänsä ole direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu työntekijän oikeus. Palvelusaikaan on liityttävä tiettyjä oikeuksia, esimerkiksi oikeus palkankorotukseen, ja näiden oikeuksien on oltava olemassa työsuhteessa luovuttajaan nähden. Nämä oikeudet siirtyvät sitten luovutuksensaajalle. Jos näitä oikeuksia jo säännellään luovuttajaan nähden työehtosopimuksissa, oikeuksien siirtyminen määräytyy direktiivin 3 artiklan 2 kohdan perusteella, jonka mukaan sopimukset koskevat myös luovuttajaa, kuitenkin enintään siihen asti, kun työehtosopimus lakkaa olemasta voimassa.

101. Se, kuuluvatko myös tulevat palkankorotukset näiden oikeuksien piiriin, määräytyy sen mukaan, onko niistä sovittu luovuttajan kanssa tavalla, joka takaa työntekijälle oikeuden näihin korotuksiin. Tämän määritteleminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävä. Tässä yhteydessä on syytä viitata vielä siihen, että yhteisöjen

tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti työehtoja on mahdollista muuttaa, jos luovuttajan on kansallisen lainsäädännön mukaan ollut mahdollista tehdä kyseinen muutos muissa kuin yrityksen luovutustilanteissa.

102. Näin ollen kysymykseen b2 on vastattava, että direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kertyneet palvelusvuodet siirtyvät luovutuksensaajalle ainoastaan luovuttajaan liittyvien oikeuksien osalta.

E Ratkaisuehdotus

103. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian seuraavasti:

Riippumatta siitä, kuinka direktiiviä edellä esitettyjen seikkojen perusteella sovelletaan, direktiiviä on tulkittava seuraavasti:

a) Direktiivin 77/187/ETY 1 artiklaa on sovellettava lailla hyväksyttyyn ja ministeriön päätöksellä täytäntöönpantuun oikeustoimeen, jolla valtionhallintoon välittömästi kuuluva julkisen laitoksen hoitama yritys luovutetaan vastiketta vastaan sellaiselle yksityisoikeudelliselle yhtiölle, joka kuuluu toi-

selle julkiselle yritykselle, joka omistaa kaikki sen osakkeet, jos luovutetun liiketoiminnan harjoittaminen perustuu yksityisoikeudelliselle yhtiölle myönnettyyn hallinnolliseen toimilupaan.

b 1) Direktiivin 3 artiklan 1 kohta velvoittaa luovutuksensaajaa jatkamaan luovuttajan kanssa olevia työsuhteita siten, että työntekijöillä on oikeus kertaluonteiseen palvelusvuosien perusteella maksettavaan korvaukseen, jossa otetaan huomioon koko palvelusaika (sekä vanhan että uuden työnantajan palveluksessa), jos luovuttajan kanssa tehdyssä työsopimuksessa on myönnetty vastaava oikeus.

b 2) Direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että luovutuksensaajalle siirtyvät vain luovuttajan kanssa voimassa olleeseen työsuhteeseen liittyvät, täyttyneisiin palvelusvuosiin perustuvat oikeudet.